

Lokalhistorisk skrift for Enebakk
Nr. 1 • 2011 • Årgang 13 • Utgitt av Enebakk Historielag

ign

SKISPOR KRYSSER ENEBAKK

LAGSLIV • NYTT STYRE PÅ PLOSS
BOKOMTALE • PROGRAM 2011

G

odt nytt lokalhistorisk år!

På årsmøtet før jul ble ny leder valgt i Enebakk historielag. Det er Amund Ruud fra Flateby som i år tar over stafettpinnen etter Henning Bergersen som ga seg etter tre år som leder. Bergersen ble behørig takket av på årsmøtet. Det samme ble Eva Kristoffersen, som ga seg etter syv år i styret, alle årene som kasserer. Vi ønsker ny leder og nytt styre lykke til.

I denne utgaven av IGN tar vi for oss skisportens historie, selvfølgelig med Enebakk-vinkling. Østmarka har i årevis vært et yndet sted for mosjonister sommer som vinter. Til ett utfartssted som Bysetermosen er det særlig i helgene voldsomt med besøkende. Mange er enebakkinger, men utfartsstedet trekker besøkende fra hele Follo-delen av Akershus og fra Oslo. Med nok en vintersesong med rikelig med snø ligger skisporene bare å venter på oss, og da kan det være spennende å ha med seg historien om hvordan man i tidligere tider tok seg fram på ski og hvor de første løypene gikk i Enebakk.

Rettelse: I forrige utgave av IGN skrev undertegnede feil i teksten om Gøril Strømholm i forbindelse med hennes bok, "Jentungen og krigen". Strømholm var aldri leder for NRKs barne- og ungdomsavdelingen i NRK, men ansatt som journalist i avdelingen.

Vennlig hilsen

Gro Arneberg Thoresen

I N N H O L D :

SKISPOR KRYSSER ENEBAKK <i>Juul Sverre Stener</i>	4
BOKOMTALE - MARI KIRKE 250 ÅR <i>Gro Arneberg Thoresen</i>	22
LAGSLIV:	24
- Temamøte om Flateby Cellulosefabrikk på Stranda	
- Årsmøtet 2010	
- Styret i 2011	
- Gunnar "Kjakan" Sønsteby fylte Bøndenens hus til randen	
- Handle lokalhistorisk?	
STYRET	32
PROGRAM FOR 2011	35

SKISPOR KRYSSER ENEBAKK

Av Juul Sverre Stener

Steinaldermennesket i Norge gikk på ski. Minst tre tusen år gamle helleristninger i Nord-Norge beviser dette. Norges eldste kjente ski er trolig Vefsn-skien fra Nordland, funnet i ei myr og tidfestet til ca. 3150 år før Kristus. Arkeologiske funn tyder på at ski har vært en “transportteknologi” vesentlig lenger enn hjulet.

Samene var for øvrig viden kjent for sine skiferdigheter og allerede i sjette århundre etter Kristus er samene nedtegnet i skrifter under betegnelsen ”Skridfinner”. Vikingene, ca. år 800 – 1000 etter Kristus, hadde skiløping som en av sine stolteste ferdigheter og de strakk seg langt for å beherske dette best mulig. Vikingene hadde egne skiinstruktører og arrangerte konkurranser (vinterleker) i skiferdigheter. I Kongespeilet fra midten av 1200-tallet omtales skiløping som en av de vanligste idretter.

Enebakk med sin varierende natur, åser og daler, rike dyre- og fugleliv, samt ypperlige fiske, var fra de første bosetningers tid, et attraktivt og nødvendig terreng å bevege seg i for å overleve. Med dette som bakgrunn må vi påregne at Enebakks første innbyggere også benyttet ski eller en form for truger om vinteren. Ski var et nyttig hjelpemiddel i forbindelse med jakt og fangst, i tillegg til forflyttinger.

Fra gammelt av gikk folk på ski med ulike lengder. Fraspark foregikk ved hjelp av andoren, dvs den korte og skinnkledde høyreskien. Venstreskien var lang og smal, opptil en meter lenger enn andoren. Skiløperen benyttet dermed den smekre skinnfrie venstreskien til å gli på og holde styreretningen med. Andoren, forstavelen and betyr imot, med de lodne skinnhårene som vendte bakover, gav godt feste. Dette var effektivt på skarpt føre på åpne flater og vann, men i krattskog og småkupert terreng var andor-gangen mindre effektivt. Fra først av benyttet skiløperne kun en lang kraftig stav som var spisset i den ene enden, etter hvert ble denne spissen forsterket med en jernspiss. Grunnen til at staven var ekstra kraftig og spisset i den ene enden, var at skiløperen i nødtilfeller brukte staven som våpen for å verge seg mot farlige folk og dyr. Etter hvert ble det oppfunnet/laget ei trinse av tre og satt på staven, dette for at den ikke skulle stikke for djupt ned i dyp snø.

I "nyere" tid ble ski laget av tre, gjerne hickory, og stavene ble laget av bambus med lærhåndtak og reimer. Skotøyet var kraftige lærsko, gjerne betegnet skistøvler (betegnelsen brukes fortsatt), som hadde kraftige såler.

Gammelt moretips:

Bruk tjære som basismiddel og la den tørke i solvegg, slik at den "modnes" og dermed blir mer holdbar. Oppå tjærehinna kan dere gni inn kvae, talg, mel eller dyreblood for å få bedre gli.

God tur!

Martinus Buer (f. 1883) snekret disse skiene (nr. to fra venstre) til sin sønn Rolf (f. 1923) og han brukte dem i langrenn fra 1946 og vant flere førstepriser med disse skiene.

Bindingene var opprinnelig enkle lær eller trestropper over vristen og bak hælen. Senere kom Kandaharbindingen med tåfeste av metall og metallfjærer langs skoen og rundt hælen. Slike bindinger brukes fortsatt i militært utstyr og for telemarkskjøring. For langrenn kom senere den såkalte Rottfella som var en ren tåbinding. Denne er videreutviklet til dagens bindinger.

Militære skiløpcreavdelinger:

Hærens organisasjon i fred 1808 – 1814:

Totalt var styrketallene for fredsoppsetningen i 1808 slik:

- Infanteri: 28.570 (inkludert 8.150 landværn).
- Kavaleri: 3.935 Dragoner.
- Artilleri: 1.105.

1. Akershusiske Infanteriregiment

- Nordenfieldske Geworbene Infanteriregiment:
 - Geworben Bataljon. 8 Kompanier.
 - 1. Nasjonale Bataljon. Kompanier: Hurum, Lier, Aker, Hougsund, Asker, Skedsmo.
 - 2. Nasjonale Bataljon. Kompanier: Søndre Follo, Trøgstad, Eidsberg, Enebakk, Høland, Nordre Follo.
 - 1. og 2. Geworbene Grenaderkompanier.

2. Smålenske Dragonregiment

Kompanier: Nordre Romerike, Søndre Smålenske, Enebakk, Rakkestad, Eidsberg, Trøgstad, Nordre Smålenske.

Høsten 1814:

- Akershusiske Skarpskytter-regiment:
 - 1. Nasjonale Bataljon. Kompanier: Odal, Ullensaker, Eidsvold, Næss, Solør, Vinger (jegerkompani).
 - 2. Nasjonale Bataljon. Kompanier: Trøgstad, Enebakk, Søndre Follo, Nordre Follo, Eidsberg, Høland (jegerkompani).
 - 3. Nasjonale Bataljon. Kompanier: Skjeberg, Vestre Rakkestad, Berg, Idd, Nordre Rakkestad, Marker (jegerkompani).
 - Sondenfieldske Skiløperbataljon.
Kompanier: Hoff, Elverum, Aamodt.
 - Geworbent Livkompani og et Geworbent Jegerkompani.

De første permanente skiløperavdelinger ble opprettet under den store nordiske krig (1700 – 1721). I 1767 utstedte militære myndigheter bestemmelser om skikonkurranser og premiering i disse. I 1769 hadde Norge to vevede regimenter, det nordenfjeldske gevorbne infanteriregiment og det søndenfjeldske gevorbne infanteriregiment. Akershus stifts andel utgjøres av Søndenfjeldske gevorbne infanteriregiment, halve artilleridetasjementet, 3 dragonregimenter, 6 ½ infanteriregimenter og 7 skiløperkompanier, i alt 1.780 mann.

I 1808 ble skiløperkompaniene mobilisert i februar, og avmarsjerte ned til grenseområdene i Solør hvor de ble forlagt. Der fløt det spesielt mye blod ved kampene mot svenskene ved Trangen i Solør. Disse skitroppene gjorde god nytte for seg siden hovedslaget stod den 25. april. Skiføret var ikke det beste, men uansett var ikke skiløperkompaniene avhengig av veien, de kom frem over alt, og de fikk hovedandelen i nordmennenes seier.

Vinteren 1814 ble hele skikorpset (som da het Jegerkopset) innkalt til Christiania for å holde et oppvisningsrenn i Ekebergbakken. Samme året gikk Norge i union med Sverige og grunnlaget for å ha skisoldater i grenseområdene falt bort. I 1826 bortfalt også de militære vinterøvelser og dette svekket bruken av ski i lange tider fremover i de mer beferdete områder. I skogbygder og i fjellgrender fungerte ikke livet om vinteren uten skiene. Alle skiløpersoldater var "nationale soldater", dvs. utskrevne (til forskjell fra vervede som også ble kalt gevorbne). Det betyr at soldatene utførte militærtjeneste et visst antall dager pr. år. Lengden på tida soldaten sto i rullene var på 1700-tallet 9 år, men det ser ut til at denne tida ble økt fram mot 1814. Flere av soldatene i denne perioden har mer enn 11 års tjenestetid. Utover de fastlagte øvelsesdagene pr. år, kunne soldatene bli utkalt til tjeneste.

Gjennomsnittelig var soldatene ute i omtrent 1 ½ år. Etter at soldaten hadde tjent tida si, var det ikke nødvendigvis sikkert at han var ferdig med militæret. 102 mann sto til en hver tid "i nummer" (hvis det ikke var vacanser, noe det ikke ser ut til å ha vært i skiløperkompaniene). Når en soldat var dimmitert kunne han reise/bosette seg hvor han ville. Skiløperne var organisert som lett infanteri med oppgaver innen rekognosering og patruljevirkosomhet. Vinterstid ga skiene stor mobilitet, noe som gjorde at skiløperne kom til å fylle noen av det lette kavalleriets roller vinterstid. Soldatene i kompaniene bestod av vernepliktige som den gang stod i rullene i 10 år. En mønstringsrulle for et av de gevorbne regimentene tyder på at gjennomsnittsalderen for underoffiserer, tamburer og menige ligger mellom 24 og 32 år.

Presten Jens Aars skriver i et brev til en kollega, som er datert 13. nov. 1814: *"Selv jeg nedla for en tid åndens sverd for å føre det legemlige, eller rettere, jeg førte dem vekselvis, idet jeg påtok meg å være sjef for Enebakks og nærliggende bygders almuebevæpning. Mitt korps har under krigen vært beskjeftiget med å avgi bedekning til magasiner og proviantransporter og holde vakt ved lasarettene. Jeg har i hele uker i rad ikke vært ute av mine klær eller i seng. Vi har vekslet få kuler med fienden, men dertil er vi da heller ikke vært bestemt. Vår forsyning og stor del av vår avling er fordervet av våre egne gjennommarsjerende tropper."*

På alle landets ekserserplasser ble idrettsøvelser opptatt som ledd i soldatutdannelsen. Soldaten ble videre oppfordret til å drive med idrett i sin hjembygd etter de stedlige forhold. Om vinteren hadde de jo skiføre og skibakker like utenfor stuedøra. Soldaten ble oppfordret til å lære bort til den øvrige ungdommen hva han selv hadde lært av idrett på moen. Det var bare å ta ledige kveldstimer eller helger i bruk. De eldre i bygden ble oppfordret til ikke å se skjevt til soldaten/ungdommenes lyst til å drive med idrett, men være til rettleiding og hjelp. I de fleste nordiske land øver fortsatt infanteristyrker fra hele verden på skigåing for vinteroperasjoner. Ski benyttes nå også i stor utstrekning til rekreasjon, trening og konkurranse.

Sivile renn

Det første sivile skirenn i verden ble arrangert i Tromsø i 1843. I året 1862 ble det arrangert tre skirenn: Skirenn (kalt turnstevne) i Trysil, skiløpermøte på Grorud i Oslo og "kampløbning" på ski ved Christiansand. Dette ryktes om seg og allerede i 1863 ble det arrangert skirenn på følgende steder: Trysil, Holtålen, Åmot i Østerdalen og Ålen.

Det første større skirenn som ble arrangert i Norge, "Vassrennet" 30. januar 1887, med start fra Frognerdammen i Kristiania, fikk stor betydning for norsk og internasjonalt langrenn. For første gang brukte skiløperne to staver i det som nylig var døpt "Langrend" – langt skirenn. Løpet ble arrangert over 20 km med fellesstart og foregikk på sørpeføre. Halvparten av løperne hadde to korte staver uten trinser, resten holdt en lang stav med begge hender. Etter starten brøytet løperne seg fram gjennom vanddammene og forsvant inn i tåka. Ved første gjerdeparkering stoppet hele feltet opp mens en etter en kløyv over gjerdet. Bogstadvannet var dekket med overvann og flesteparten av løperne fikk etter hvert bløt buksebak eller vann opp til hofta. Siste gjerdepassering kom ubeleilig på løperne og de rant inn i gjerdet i stor fart med resultat at staver og ski ble tredd inn i og under gjerdet og løperne ble liggende omkullt oppå hverandre. Derfra fulgte løypa landeveien og løperne både sparket fra og råpigget med slik kraft at hestemøkkå føyk rundt ørene på løperne. Ved mål ble løperne skjenket med "sterkt drikke" og omsvøpt med ullpledd. Vinner ble Pauli Lillehagen på 2.17.06 og på kvelden var det fest med mye stas. Skiforeningens formann, Axel Huitfeldt, karakteriserte vinnerens prestasjon som følgende: *"En kraftprestasjon så stor, som vel knapt før ved noen norsk idrettsstevne har vært levert."*

To unge damer fra Stranda på skitur en påske, trolig i 1912. Huset i bakgrunnen er det berømte "jaktslottet" på Finnland. Foto: Privat.

Denne skildring kunne like gjerne vært fra Enebakk, for tilsvarende hendelser var mer eller mindre vanlige i de første skirenn som ble arrangert. Løypene hadde stort sett kun et spor som knapt var oppgått og gjerder og tilsvarende hindringer måtte klyves over. De beste og sprekeste løperne utviklet etter hvert en frapperende teknikk ved at når de ankom gjerdet i stor fart, plantet begge stavene i snøen like inntil gjerdet og hoppet/spratt over gjerdet i elegant stil. Enkelte løpere som observerte dette, prøvde å gjøre tilsvarende uten den nødvendige trening, og det endte innimellom med katastrofale følger for disse – ski/stavbrekk og andre skader var ofte resultatet.

Hoppbakker:

På Flateby og i Kirkebygda fantes følgende større hoppbakker: Rudbakken ved Øyeren, Skauenbakken ved StrEIFinn og Lyserbakken ved Lyseren. I disse bakkene var det mulig å hoppe mellom 45 – 60 meter. Det meget populære "Gubberennet" som ble arrangert en 4-5 ganger på slutten av 1980-tallet, først i Lotterudbakken og senere i Fossumbakken, må også nevnes. I tillegg krydde det med mindre bakker rundt omkring i bygda. Dessverre er alle disse bakkene nedlagt og det er for tiden ingen hoppgruppe i EIF.

Nils Gystad fra Ytterbygda hopper i Midstubakken. Foto: Enebakk historielags arkiv.

I Ytterbygda bør nevnes Østbybakkene, Sulerudbakken og Bråtenbakken. I tillegg må Revefaret, en småbarnsbakke, hvor uttalige skirenn for de yngste er blitt arrangert, nevnes. Driv har heldigvis hatt gode hoppere frem til få år tilbake, som har hevdet seg på landsbasis i aldersbestemte klasser. Østbybakkene er fortsatt i god stand. Einar Emilsen var første enebakking som deltok i Holmenkollen.

Bråtenbakken ved Mjær i Ytterbygda fotografert på 1950-tallet. Foto: Privat.

Skiløyper:

I eldre tider benyttet man tømmerveier, ferdaveier og andre tråkk som skiløyper. Utenom dette var skiløperne tvunget til å gå opp sine egne skispor. Når skiløypa ble laget til som trenings-/konkurranseløype, dvs skulle brukes flere ganger, var oppskriften klar. Først gikk to løpere etter hverandre i samme spor, deretter tredje løper med ene eller begge skiene utenfor sporet på venstre eller høyre side, fjerdemann gjorde det samme, men på motsatt side. Tredje og fjerde løper gikk på denne måten opp stavgakene. Hvis skiløperen/e var alene/få i sitt nærområde, så tok det langt tid før løypene ble faste og fine. Ofte gikk løypene over jorder/åpne områder hvor løypene stadig blåste igjen. Snøfall var også sterkt med i bildet. Løypepreparering tok dermed mye tid og dette gikk ut over teknikk/fartstreningen, selv om det ga mye styrke/utholdenhetstrening. Av kjente løyper kan nevnes konkurranseløype i Ytterbygda i 1930-årene med start og mål fra Folkets hus. Løypa gikk via Kjepperudhagen, ned til Saghytta, opp om Vagram og innover Breimosan til Grusbakken, over Viktjern, om Bjørnholt og Tjernsli, og så inn til mål.

Folkets hus i Gjevelsrudkroken i Ytterbygda. Foto: Privat.

I Enebakk har vi lysløyper både på Stranda, i Kirkebygda og i Ytterbygda. Fotografiet viser vinterstemning i lysløypa ved Drivplassen i Ytterbygda. Foto: Henning Bergersen.

Andre kjente løyper fra tidligere tider må nevnes løypa fra Badet i Ekebergdalen hvor denne buktet seg oppover i terrenget og passerte Hyttebråtan på Flateby (matstasjon), før den svingte sørover igjen. Andre løyper som var populære var Enebakk IF sin løype med start/mål fra Badstua (Stranda) og senere fra Strandaskolen. Denne gikk opp forbi Langtjern, Stordammen, Påstranda, langs Kytetjerna, forbi Sangen og tilbake til mål. På det meste var det med inntil 700 deltagere i EIF sine arrangement fra Stranden. Etter at klubbhuset StrEIFinn ble bygget, ble landsrennene flyttet dit opp. En viktig årsak til at de første rennene ble arrangert fra bad/badstuene, var garderobeforholdene. Her ble det etter innkomst satt frem et stort antall med vaskevannsfat fylt med vann, som løperne benyttet til sin ”kattevask”. Alle kan tenke seg hvordan det så ut i badet/badstua etterpå.

Lysløyperennet i Ytterbygda som Driv arrangerte fra 1963 og til slutten av 1970-tallet ble fra første renn meget populære for den norske skieliten og internasjonale toppløpere.

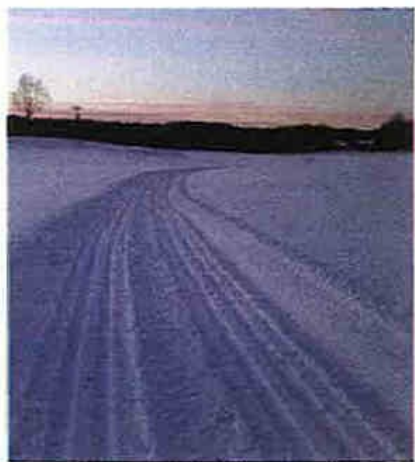
Landslagsløpere besøker Drivplassen i 1968. Foran fra venstre: Mona Sandaker, Evy Rustad, Jo Eggen og Vivian Skaug. Bak fra venstre: Vigdis Myhre, Inger Skovdal, Astrid Goldenheim, Gjermund Eggen, Aage Bjerkland, Harald Grønningen, Petter Østvåg, Aage Rustad, Oddmund Rustad, Assar Rønnlund. Foto: Privat.

En viktig pådriver for å få med eliten var Åge Bjerkland, som blant annet i 1967 tok bronse i NM 50 km. Her kan nevnes at under lysløyperennet i Ytterbygda sesongen 1967-68 var blant andre VM-kongen Gjermund Eggen påmeldt. Dette skapte hysteriske tilstander blant de ca. 1500 tilskuerne og Gjermund måtte ha et kobbelt med "livvakter" rundt seg under sitt opphold på skistadion. Alle skulle ta og klemme på han, både før og etter rennet. At han ble nr. 3 i rennet hadde ingen betydning. Vinner ble for øvrig Harald Grønningen.

Foreningen til skiidrettens fremme ble stiftet i 1883, populært kalt "Skiforeningen". Eget lokalutvalg for Enebakk ble dannet i 1985. Skiforeningens løypebaser har bistått med løypenettet i Enebakk, først med scooteroppkjøring og etter at stor løypemaskin kom på markedet, med begge deler.

Skiforeningen i full gang med å reparere en løypetrasse, en gang for lenge siden. Foto: Privat.

Parti fra gjennomgangsløypa mellom Streifinn på Stranda og Drivplassen i Ytterbygda. Denne dobbeltsporede løypa blir av mange omtalt som "motorveien". På bildet ser man løypa krysse jordene ved Kjolstad i Ytterbygda, på vei til Saghytta og Drivplassen. Foto: Henning Bergersen.

Enebakk IF har bidratt med scooteroppkjørte løyper fra først på 1970-tallet og fra begynnelsen fra 1980-tallet også med stor maskin. I Driv har det vært noenlunde samme opplegg. Idrettslagene har bidratt med løypekjøring i lysløypene og rundløyper i nærområdet. Forbindelsesløypene til andre områder i Østmarka har vært et samarbeid mellom idrettslagene og Skiforeningen. En klar tendens er at mange av småløypene som ble kjørt opp med scooter tidligere er borte. Rydding og grunnarbeid av dagens løyper har blitt bedre og løypene har dermed fått høyere standard enn de hadde tidligere. Det er forbudt å kjøre med stormaskin på alle vann. Gjennomgangsløypa, kjøres med stormaskin av Skiforeningen og går fra StrEIFinn på Flateby, gjennom Kirkebygda og ut til Drivplassen i Ytterbygda. Denne løypa sammen med Finnlandsrunden på Flateby, er for tiden "kremløypene" i Enebakk. Lysløypene i Driv og på Flateby, samt Finnlandsrunden prepareres også for fri teknikk. På golfbanen i Ytterbygda blir det preparert for skigåing i snøfattige vintre. Skiforeningen arrangerer hvert år Enebakkdiltenpåskisomgårvekselsvis mellom StrEIFinn og Drivplassen.

Markastuer:

Siden åpningen i 1961 har Vangen huset skiløpere og markaturister fra hele Oslo-området. Kun en halvtimes biltur fra Oslo finner du natur, villmark og idyll. Med bilvei helt fram, ligger Vangen lett tilgjengelig og idyllisk til ved Mosjøen i Østmarka. Vangen eies av Skiforeningen. Foto: Henning Bergersen.

Skjelbreia er en gammel kjørestue i Rausjømarka. Her har det vært fastboende siden sent på 1700-tallet. Fortsatt bor det folk på stedet. Like ved gamlestua ligger den nye markastua. Den drives av Oslomarka Trekkhundklubb og ligger kun få kilometer fra Vangen. åpen i helgene. Foto Henning Bergersen.

Streifinn på Flateby drives av Enebakk Idrettsforening. Herfra har man lett tilgang til løypenettet i nordre del av Østmarka, Rælingsskogene og Losby. Åpen kun på karusellrennsøndagene og på Barnas VM-dag. Foto: Henning Bergersen.

I 1996 åpnet Galleri Larsbraaten med servering. I 2003 ble skiløypene ferdig og i 2005 ble sykkeløypene klare. Idag fungerer Larsbraaten som markastue, i tillegg til å ta imot selskaper hele året. Larsbraaten er åpen i helgene. Foto: Henning Bergersen.

*Bråtan
(Ubberudbråtan) i
Gaupesteinmarka
mellom Ski, Tomter
og Ytterbygda
er en gammel
husmannsplass
som i helgene i
vinterhalvåret
er åpen med
servering.
Stua drives av
Skiforeningens
lokalutvalg i
Enebakk. Foto:
Henning Bergersen.*

Enebakk Idrettsforening ble stiftet 7. mai 1927 med Hans Oppegaard som lagets første formann. Følgende grupper ble opprettet: Ski, fotball, håndball og friidrett. I årene før og etter krigen var både hopp, kombinert og langrenn svært populære grener. Etter hvert døde interessen for hopp og kombinert ut, mens langrenn var fortsatt populært frem til få år siden. I dag blir kun karusellrennene i langrenn arrangert, men der deltar ca. 150 stk. hvert år. Nevnes bør Øivind Andersen, Trine Alsgaard og Thomas Alsgaard, alle langrenn.

Idrettslaget Driv ble stiftet 10. april 1937 under navnet Driv AIL, og var tilsluttet AIF frem til idrettssammenslutningen i 1945. Følgende grupper ble opprettet: Ski, fotball, håndball, orientering og bryting. Hopp, kombinert og langrenn var populære grener fra første stund og laget hadde mange medlemmer som deltok både i egne konkurranser, kretsrenn og landsrenn mm. Driv har i alle år fostret frem mange lovende og gode skiløpere som har hevdet seg meget godt både nasjonalt og internasjonalt. Av løpere som bør nevnes her er langrennsløperne Åge Bjerkland, Liv Kjensli, Erik Resaland Wiik, Heidi Weng og Martine Ek Hagen.

Inger Aufles, Berit Mørdre og Babben Enger sørget for Norges første langrennsgull for kvinner i 1968.

Babben Enger med røtter i Kirkebygda, gikk for Romerikslaget, fikk sølv i VM-stafetten i Oslo 1966 og gull i OL-stafetten i Grenoble i 1968. Har to individuelle NM, samt flere stafett-NM.

Thomas Alsgaard, født 10. januar 1972 i Enebakk. Han vant gull i åtte OL/VM på rad i perioden 1994–2003 og tok i alt 15 OL/VM-medaljer, derav 11 gull, 3 sølv og 1 bronse. Olympisk mester på 30 km i Lillehammer 1994, sølv i stafett. Olympisk mester i jaktstart og stafett i 1998 og 2002. Gullmedaljen på jaktstarten 2002 (delt med Frode Estil) fikk han først i 2005 etter at Johann Mühlegg ble diskvalifisert for blod doping. Verdensmester i jaktstart i 1999, sølv på 30 km og i stafett. Verdensmester på 30 km (fellesstart) i 2003. Verdensmester i stafett i 1995, 1997, 2001 og 2003. VM-bronse på 30 km i 1997.

Thomas Alsgaard: Fem ganger olympisk mester og seks ganger verdensmester!

Alsgaard vant verdenscupen sammenlagt skisesongen 1997-98 (også sprintcupen) og tok annenplass 2001/02 og tredjeplass 2000/01; i alt 13 rennseirer, bl.a. 50 km i Holmenkollen og Birkebeinerrennet i 2002. Gull på 10 km, 30 km og stafett i junior-VM 1991. 7 NM individuelt i perioden 1994–2000 (fire i jaktstart, to på 30 km, én på 10 km). Kongepokaler 1997 og 2000. Vant åtte individuelle junior-NM (av åtte mulige). Tildelt Holmenkollmedaljen i 2001.

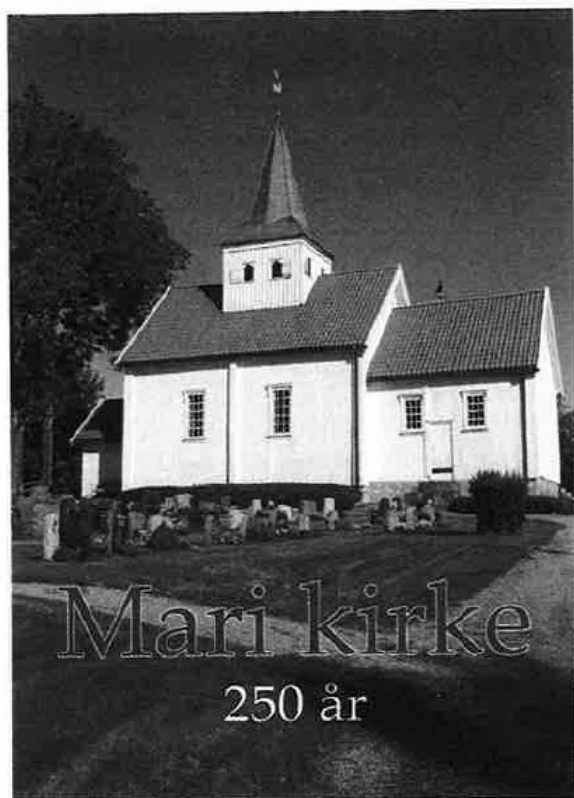

Juul Sverre Stener er født i 1947 og har i flere år vært sekretær i styret, samt rapportør for kulturminnegruppa i Enebakk historielag. Han er også aktiv i Skiforeningen i Enebakk.
Foto: Henning Bergersen.

BOKOMTALE

Lars Inge Magerøy - Mari kirke 250 år.

Utgitt av Enebakk kirkelige fellestråd på Flisby'n forlag 2010. 60 sider.

Det er et omfattende skrift om Mari kirke som foreligger ved oppstarten av dette jubileumsåret for kirken i Ytre. Kirken sto ferdig i 1761 og ble vigslet i 1762. I flere år har sokneprest Lars Inge Magerøy arbeidet med tekst, og han har forsket på historien. Resultatet viser da også at bygda har en skrivekyndig sokneprest med stor interesse for historie.

Dermed har dette blitt en bok over et viktig stykke Enebakk-historie – sett fra en kirkes plassering i en bygd og hos et folk. Magerøy forteller om bakgrunnen for kirken, nemlig penge- og tomtegaven fra Maren Kamp. Videre var det bygdas bønder som bidro med levering av tømmer og byggingen. Å bygge i tømmer var noe man kunne i Enebakk. Boken går grundig inn på kirkens eksteriør og interiør, historien i tiden, i Europa så vel som i Enebakk, og den tar for seg de viktigste aktørene i og rundt kirken. Her blir leseren kjent med noen av kirkens prester gjennom tidene, fra den driftige Jens Aars til Steinar Helgheim som nok mange enda husker. Men også frivillige og lokale ildsjeler er viet godt med plass. Kirketjener var for eksempel i tidligere tider et frivillig verv, forteller Magerøy.

Magerøy trekker linjer fra den spennende utviklingen som er i hele Europa på denne tiden, og viser hvordan den ble synlig også i Enebakk. For eksempel slo mange seg opp på tømmer og sagbruksvirksomhet i Enebakk. Likevel er det ingen tvil om at de aller fleste i Enebakk levde som arbeider eller husmann på 1700-tallet. Magerøy drøfter hendelser så vel som navn og stedsnavn, og han har tall for mangt – bant annet antall gårdsbruk og antall innbyggere i bygda. Tallet skulle nemlig i lang tid preges av svartedauden som hadde herjet tidligere. Samtidig var dette århundret da skole ble mer vanlig, og flere fikk muligheten til å lære å lese og skrive. I forkant av arbeidet med boken etterlyste Magerøy fotografier fra kirken, med motiver som tydelig viser den i bruk. Noen har han fått, og de er med. Videre er det Are Seierstad som har stått for de aller fleste nye fotografiene i boken samt Enebakk historielag, ved Henning Bergersen som forøvring også har hatt arbeidet med bokens grafiske design.

Alt i alt fremstår boken om Mari kirke som en gjennomillustrert og historierik bok, med en mengde bilder både av kirken, utvendig som innvendig, og ikke minst en rekke portretter av viktige aktører gjennom kirkens hele 250 år lange historie.

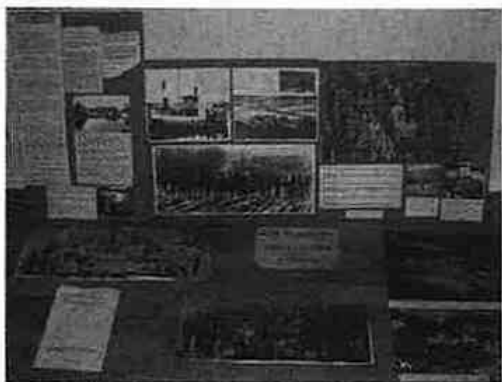
LAGSLIV

STORT FREMMØTE PÅ
TEMAMØTE PÅ STRANDA

*Harald Løbak Thoresen holdt et glimrende foredrag om Flateby cellulosefabrikk.
Foto: Amund Ruud.*

Hele 100 personer tok turen til Streifinn på Stranda onsdag 3. oktober for å høre Harald Løbak Thoresen foredra om arbeiderne på Flateby cellulosefabrikk. Det ble en informativ og spennende aften, og det er tydelig at arrangement på Stranda trekker mye folk.

ÅRSMØTET 2010

*Avtroppende leder Henning Bergersen overrekker æresmedlemskap til Håkon Tysdal.
Foto: Grethe Bergersen.*

37 stemmeberettigede medlemmer møtte frem i lagshuset Ragnhilds Rom til årsmøte i Enebakk historielag, torsdag 9. desember 2010. Avtroppende leder Henning Bergersen ønsket velkommen og deretter ble man man loset gjennom årsmøtesakene av styrets sekretær, Juul Sverre Stener. Willy Klein ble valgt til referent og Andreas Bøhler og Håkon Tysdal ble protokollvitner. Årsmelding 2010, arbeidsplan for 2011 ble vedtatt av årsmøtet med noen tilføyelser.

*Ny leder er
Amund Ruud.
Foto: Grethe
Bergersen.*

Styret hadde ikke foreslått økning i kontingenten. Regnskap for 2010 og budsjett for 2011 ble også vedtatt. Eva Kristoffersen redegjorde.

Følgende styre ble enstemmig valgt for 2011:

Leder: Amund Ruud, 1911 Flateby (Ny, 1 år)

Juul Sverre Stener, 1911 Flateby (Gjenvalg, 2 år)

Nils Butenschøn, 1914 Ytre Enebakk (Ikke på valg, 1 år igjen)

Heidi Wattum, 1912 Enebakk (Ikke på valg, 1 år igjen)

Mari Ringnes, 1912 Enebakk (Ikke på valg, 1 år igjen)

Willy Klein, 1911 Flateby (Ny, 2 år)

Inger Hilde Killerud, 1400 Ski (Ny, 1 år)

Varamedlem 1: Håkon Kjelstrup, 1914 Ytre Enebakk (Gjenvalgt, 2 år)

Varamedlem 2: Petter Mogens Oppegaard, 1912 Enebakk (Ny, 2 år)

Varamedlem 3: Niels J. Knagenhjelm, 1914 Ytre Enebakk (Ny, 1 år)

Revisor Else Vardeberg ble gjenvalgt for 1 år.

Ny valgkomite for 2011 ble Åse Killerud (leder), Esther Reiss og Henning Bergersen (ny). Vara: Eva Kristoffersen (ny).

Håkon Tysdal ble på årsmøtet høytidelig utnevnt til æresmedlem i Enebakk historielag. Tysdal holdt også foredrag om lagets forhold til Romerike historielag.

Henning Bergersen, Eva Kristoffersen og Bjørnar Thoresen gikk ut av styret, etter henholdsvis 4, 7 og 4 år. Bergersen har sittet som leder de siste tre årene. Alle ble behørig takket for sin innsats. Det ble også Arne Østerby, som nå trer ut av valgkomiteen etter to år.

Til venstre: Roy Gudmundsen underholdt på årsmøtet. Til Høyre: Nyvalgt leder Amund Ruud takker av Eva Kristoffersen etter syv år i styret. Foto: Gro Arneberg Thoresen.

STYRET I 2011

Styret i Enebakk historielag 2011. Fra venstre: sekretær Juul Sverre Stener, nestleder Mari Ringnes, 3. vara Niels J. Knagenhjelm, styremedlem Heidi Wattum, 2. vara Petter M. Oppegaard, kasserer Willy Klein, styremedlem Inger Hilde Killerud og leder Amund Ruud. Styremedlem Nils Butenschøn og 2. vara Håkon Kjelstrup var ikke til stede under fotografering. Foto: Gro Arneberg Thoresen.

Styret for 2011 konstituerte seg i styremøte lørdag 15. januar. **Amund Ruud** fra Stranda avløser Henning Bergersen og går nå inn i sitt første år som leder for Enebakk historielag. Amund Ruud er med dette historielagets første leder fra Stranda. Ny nestleder er **Mari Ringnes** fra Kirkebygda. Hun har et år bak seg i styret. **Juul Sverre Stener** fortsetter som sekretær og **Willy Klein** er ny kasserer etter Eva Kristoffersen, som gikk ut av styret på årsmøtet i desember. Nytt styremedlem for 1 år er **Inger Hilde Killerud**. Hun har sittet i redaksjonen for IGN siden 2009 og har rapportør for arkiv og minneinnsamlingsgruppa.

Håkon Kjelstrup fra Ytterbygda går på en ny to-års periode i styret, men nå som 1. vara. Ny 2. vara er **Petter Mogens Oppegaard** fra Ekebergdalen. Han har vært aktiv i kulturminnegruppa siden 2006 og har også sittet i styret tidligere. Ny 3. vara er **Niels J. Knagenhjelm** fra Ytterbygda. Knagenhjelm er valt inn for en periode på 1 år.

Rapportører for lagets grupper kom også på plass under møtet: Juul Sverre Stener fortsetter som rapportør for kulturminnegruppa og Inger Anne Steffensen er ny rapportør for skolegruppa og som eksternt kontakt overtar Petter M. Oppegaard etter Henning Bergersen. Amund Ruud fortsetter som slektshistorisk kontakt og Inger Hilde Killerud som rapportør for arkiv og minneinnsamlingsgruppa. Henning Bergersen fortsetter som rapportør for publiseringsgruppa og ny rapportør for arrangementsgruppa er Willy Klein. Han overtar etter Eva Kristoffersen. Mari Ringnes er ny rapportør for bygdetunggruppa. Nils Butenschøn fortsetter som rapportør for husgruppa.

P r o s j e k t e r :
Egil Holstad fra Ytterbygda er historielagets representant i arbeidet med å gjenreise Aksel Bråtens hjulmakerverksted ved Tangenelva. Amund Ruud er kontaktperson når det gjelder omvisninger i hjulmakerverkstedet. Rolf Solberg fortsetter som kontaktperson og ansvarlig for ryddeprosjektet langs Tangenelva i Ytterbygda og Willy Klein er kontaktperson for prosjektet omkring Vesle-Auen på Stranda.

GUNNAR "KJAKAN" SØNSTEBY FYLTE BØNDENES HUS TIL RANDEN

Gunnar Sønsteby holder foredrag på Bøndenes hus. Foto: Henning Bergersen.

Gunnar Sønsteby signerte sin nye bok etter foredraget og pågangen var enorm. Foto: Enebakk avis.

Årets første temamøte i historielagets regi skulle vise seg å bli tidenes arrangement for laget. Med vanvittige 300 fremmøtte i Bøndenes hus sprengte historielaget alle tidligere rekorder i fremmøte på sine arrangementer. Det var ingen tvil om at landets mest dekorerte person, Gunnar "Kjakan" Sønsteby og hans foredrag fenget enebakkingene. Den spreke 93-åringen holdt et nesten to timer langt foredrag om motstandsarbeidet under siste verdenskrig og mot slutten åpnet han for spørsmål fra salen.

Gunnar Sønsteby er Norges høyest dekorerte borger, og er den eneste som har mottatt Krigskorset med tre sverd (tildelt 16. august 1946). Samme år fikk han H.M. Kongens Erindringsmedalje i sølv. I 2004 ble han tildelt Forsvarsmedaljen med laurbærgren. 27. januar 2006 ble han utnevnt til kommandør av Den Kongelige Norske St. Olavs Orden. Han har også mottatt flere utenlandske ordener, blant dem den britiske Distinguished Service Order (1946), amerikanske Medal of Freedom with Silver Palm (1945) og amerikanske Association of Former Intelligence Officers Freedom Award (2002). I 2008 ble Sønsteby, som første ikke-amerikaner, tildelt Special Operations Command Medal. Foto: Enebakk avis.

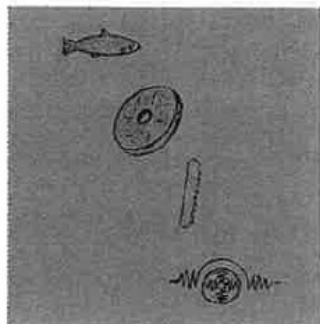
Det var stappfullt på Bøndenes hus denne kvelden. Omkring 300 personer hadde kommet for å høre Gunnar Sønsteby fortelle om motstandsarbeidet under siste krig. Foto: Henning Bergersen.

HANDLE LOKALHISTORISK?

Bestill på e-post: ign@enebakkhistorielag.no.

Ulf Oppegård

IGNA

ORDINÆR PRIS
ER KR 100,-
FOR HISTORIELAGETS
MEDLEMMER: KR 75,-

ORDINÆR PRIS
ER KR 100,-
FOR HISTORIELAGETS
MEDLEMMER: KR 75,-

ORDINÆR PRIS
ER KR 300,-
FOR HISTORIELAGETS
MEDLEMMER: KR 200,-

ORDINÆR PRIS
ER KR 300,-
FOR HISTORIELAGETS
MEDLEMMER: KR 200,-

ENEBAKK HISTORIELAG

STYRET 2011

Leder
Amund Ruud

Nestleder
Mari Ringnes

Kasserer
Willy Klein

Sekretær
Juul Sverre Stener

Styremedlem
Nils Butenschön

Styremedlem
Heidi Wattum

Styremedlem
Inger Hilde Killerud

1. vara
Håkon Kjelstrup

2. vara
Petter Oppegaard

3. vara
Nils Knagenhjem

Bjerkealleen 8, 1914 Ytre Enebakk E-post: amund.ruud@flateby.net. www.enebakkhistorielag.no

Grupper

ARRANGEMENTGRUPPE: Willy Klein
Tlf. 95 83 27 80, E-post: wikle@online.no

SKOLEGRUPPE: Inger Anne Steffensen
Tlf. 64 92 41 70

BYGDETUNGRUPPE: Mari Ringnes
Tlf. 93 64 46 64, E-post: mari@kolbotndyreklinikk.no

SLEKTHISTORISK KONTAKT: Amund Ruud
Tlf. 64 92 95 59, E-post: amund.ruud@flateby.net

KULTURMINNEGRUPPE: Juul Sverre Stener
Tlf. 97 54 41 24, E-post: jusverre@online.no

ARKIV OG MINNEINNSAMLINGSGRUPPE: Inger Hilde Killerud
Tlf. 95 22 05 12, E-post: ih1212@yahoo.com

PUBLISERINGSGRUPPE: Henning Bergersen
Tlf. 41 14 74 41, E-post: henning@henningbergersen.no

EKSTERN KONTAKT: Petter Oppegaard
Tlf. 98 47 85 61

HUSGRUPPE: Nils Butenschön
Tlf. 90 01 61 43, E-post: n.a.butenschon@nchr.uio.no

Kontaktperson Aksel Bråthens Hjulmakerverksted:
Amund Ruud, Tlf. 64 92 95 59, E-post: amund.ruud@flateby.net

IGN

IGN © 2010 Enebakk Historielag. ISSN: 1501-4479
Utgever: Enebakk Historielag
IGN utkommer 4 ganger pr. år i 500 eksemplarer
Sats og Layout: Henning Bergersen. Trykk: BIAS Trykk AS

Redaktør: Gro Arneberg Thoresen.
Tlf. 45 27 77 27, E-post: groarneberg@hotmail.com

Redaksjon:
Inger Hilde Killerud, Henning Bergersen,
Gro Arneberg Thoresen, Juul Sverre Stener.

BYGG & MESSESYSTEMER

Alt innen bygg,
rehabilitering og messestands

Tlf. 64926052 / Mob. 957 82 407 / 957 82 409
Lillestrømveien 267
1914 Ytre Enebakk

RØRLEGGERFIRMA

KJELGAARD AS

FAGKUNNSKAP GIR TRYGGHET

OSLOVEIEN 33
1914 YTRE ENEBAKK
TELEFON: 64924639
TELEFAKS: 64924483
FORETAKSREG: NO 987 675 352

ALT I ARBEID I VVS UTFØRES
LEVERANDØR AV THARMA VARMEPUMPER

TEIEN MATHUS

CATERING OG SELSKAPSMAT

Telefon 63892305 / Mob. 91524420

Fri levering
i Enebakk
og Rælingen

Rundstykker, snitter
kolebord, treretters middag,
gryteretter/lappskaus

Bryllup, konfirmasjon, jubileum, dåp, begravelse

TEIEN MATHUS - DITT NATURLIGE VALG NÅR NOE SKAL MARKERES

Lillestrømveien 1701, 1911 Flateby / Telefon 90 75 55 41 / Fax 64 92 93 63
E-post: post@sandaas-ellingsen.no / www.sandaas-ellingsen.no

BOKHJØRNET
bøker - papir - leker - post

Bokhjørnet AS, Ytre Enebakk
Vågsenteret • 1914 Ytre Enebakk
Tlf.: 64 92 55 11 • Fax: 64 92 54 65
Org. nr. 985 368 848

*Vi leverer snitter og rundstykker på bestilling
Utleie av kantine til foreninger og private arrangementer.
Pakking, ompakking, merking av vare. Lagerstyring for eksterne bedrifter.
Produksjon av stråkeser, utebord, blomsterkasser samt spesielle bestillinger.*

*Søly av bjørkeved, gran og blandingssved.
Eksterne oppdrag som mindre flyttjobber, ryddejobber etc.
Drift av kommunens gjennbruktstasjon Roaf.*

PROGRAM 2011

Torsdag 17. februar, kl. 19:00

TEMAMØTE PÅ IGNARBAKKE: ENEBAKKNESET - DET TAPTE ENEBAKK

Vidar Amundsen fra Fet Historielag forteller om Enebakkneset. En presentasjon fra tiden før, under og etter samhörigheten til Enebakk kommune.

Torsdag 17. mars, kl. 19:00

TEMAMØTE I RAGNHILDS ROM : OM BILLEDHUGGEREN RAGNHILD BUTENSCHØN Ved Nils, Peter og Hans Butenschøn.

Søndag 15. mai

RUSLETUR I GAUPESTEINMARKA

Tema: "Gutta på skauen under krigen".

Turleder er **Karl-Olaf Løkenhagen** fra Ski historielag. Fremmøtested ved parkeringsplassen på Smerta (golfbanen) i Ski.

Søndag 5. juni

UTFLUKT TIL NES PÅ ROMERIKE

Turleder er **Jan Erik Horgen** fra Raumes historielag.

Vi besøker Raknehaugen, Gamle Hvam, Kirkeruinene mm.

Buss blir satt opp Ytterbygda, Kirkebygda og Stranda.

Vi ønsker alle velkommen til vårens arrangementer og håper på godt fremmøte!

Spørsmål rettes til rapportør **Willy Klein** i arrangementgruppa

Tlf. 95 83 27 80, E-post: wi-kle@online.no

For ytterligere info og tidspunkter, følg med i Enebakk avis eller på våre nettsider

www.enebakkhistorielag.no

www.stromsborg.no

Stromsborg & Enersen A.s

1912 Enebakk

Tlf. 64 92 63 00

post@stromsborg.no

LA OSS: Sikre PC- og EL anlegg med overspenningsvern.
Sjekk gammelt anlegg. Noe du lurer på? **TA KONTAKT**

BYGG- OG TØMMERMESTER

Per-Erik Østlie a.s

1914 YTRE ENEBAKK - TLF. 64 92 39 39

- Nybygg
- Tiltbygg
- Restaurering
- Tegning
- Prosjektering
- Totalentreprise

MESTERHUS

- det blir som avtalt

Malermester

Widar Lund AS

Tlf: 22 72 18 53 - 950 87 977

PRIS: KR 50,-